

กระบวนการดำเนินการการไปทำงาน ต่างประเทศของแรงงานไทย

ปณิศา ไชยราช*

Received: 1 May 2025

Revised: 13 August 2025

Accepted: 8 September 2025

* อาจารย์ ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยทักษิณ; อีเมล: nichakan.8606@gmail.com

รัฐศาสตร์สาร ปีที่ 46 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม 2568): หน้า 97-143

Processes of Thai Labor Migration for Overseas Employment

*Punyada Chairatch***

** Lecturer in the Public Administration Program, Faculty of Humanities and Social Sciences, Thaksin University.; Email: nichakan.8606@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาลักษณะการไปทำงานต่างประเทศของแรงงานไทย และกระบวนการจัดส่งแรงงานไทยในแต่ละรูปแบบภายใต้การกำกับดูแลของกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการศึกษาเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน 57 คน ซึ่งผลการศึกษาพบว่า แรงงานไทยสามารถไปทำงานต่างประเทศได้ 5 รูปแบบ ได้แก่ การเดินทางด้วยตนเอง การจัดส่งโดยบริษัทจัดหางาน การจัดส่งโดยกรมการจัดหางาน การที่นายจ้างส่งลูกจ้างไปทำงาน และการส่งไปฝึกงาน โดยลักษณะการเดินทางของแรงงานจะมีความแตกต่างกันระหว่างแรงงานฝีมือกับแรงงานกึ่งฝีมือและไร้ฝีมือ ทั้งในด้านกระบวนการ รูปแบบการประสานงาน และระดับการคุ้มครองสิทธิแรงงาน โดยกลุ่มแรก (1) แรงงานฝีมือส่วนใหญ่มักมีความสามารถทางภาษาและทักษะวิชาชีพเฉพาะด้าน จึงสามารถหางานและดำเนินการขอวีซ่าด้วยตนเองโดยไม่พึ่งพากระบวนการของภาครัฐ และมักได้รับการคุ้มครองผ่านสัญญาจ้างที่ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าแรงงานกลุ่มนี้มักละเลยการแจ้งข้อมูลต่อหน่วยงานภาครัฐ อันเนื่องมาจากความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือการไม่เห็นความจำเป็น ในขณะที่กลุ่มที่สอง (2) แรงงานกึ่งฝีมือและไร้ฝีมือจำเป็นต้องพึ่งพาดูแลจากผ่านกลไกต่างๆ ของรัฐ เช่น บริษัทจัดหางาน หรือกระบวนการจัดส่งโดยภาครัฐ ซึ่งแม้จะช่วยลดความเสี่ยงในการถูกละเมิดสิทธิแต่ยังคงพบปัญหาจากการดำเนินงานของนายหน้า การเก็บค่าใช้จ่ายเกินจริง และการทำสัญญาแบบไม่เป็นธรรม นอกจากนี้ยังมีช่องทางอื่น เช่น การที่นายจ้างในประเทศไทยส่งลูกจ้างไปทำงานหรือฝึกงานในต่างประเทศ รวมถึงแรงงานที่ติดต่อหางานด้วยตนเองผ่านเครือข่ายหรือแพลตฟอร์มออนไลน์ ซึ่งแม้จะเป็นทางเลือกใหม่ แต่ยังคงอยู่ภายใต้การอนุญาตและตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อป้องกันการละเมิดสิทธิแรงงานโดยไม่รู้ตัว

คำสำคัญ: แรงงานข้ามชาติ, กระบวนการดำเนินการการไปทำงานต่างประเทศ, แรงงานไทยในต่างประเทศ

Abstract

This study examines the characteristics of Thai labor migration and the processes through which Thai workers are deployed abroad under the supervision of the Department of Employment, Ministry of Labour. Using qualitative methods document analysis and in-depth interviews with 57 key informants. The findings reveal that Thai workers migrate through five primary channels: self-initiated migration, recruitment agencies, government-led deployment, employer-sponsored work, and overseas training programs. The findings reveal distinct differences between skilled and semi-skilled/unskilled workers in terms of migration procedures, coordination mechanisms, and levels of labor protection. The study identifies significant differences in migration characteristics between skilled and semi-skilled or unskilled workers in terms of processes, coordination mechanisms, and levels of labor rights protection. (1) Skilled workers typically possess language proficiency and specialized professional skills, enabling them to seek employment and obtain visas independently, often under formal contracts that provide clearer protection. However, many fail to report their overseas employment to relevant authorities due to misunderstandings or a perceived lack of necessity. In contrast, (2) semi-skilled and unskilled workers usually rely on intermediaries, including licensed agencies and state mechanisms. These include government-to-government and agency-based programs that aim to reduce the risk of rights violations. Despite this, problems persist, such as broker misconduct, excessive service fees, and unfair contract terms. Additional channels include employer-initiated overseas transfers or training, and self-arranged employment through personal networks or online platforms.

Although these alternatives are emerging, they require regulatory oversight to prevent inadvertent labor rights violations.

Keywords: Migrant Labor, International Labor Deployment Processes, Thai Workers Abroad

บรรณานุกรม

หนังสือ

สาวิตรี คล้ายทรัพย์, *มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานไทย
ที่ไปทำงานในต่างประเทศ, อูษามาศ เสียมภักดี, การย้ายถิ่นระหว่าง
ประเทศ: พัฒนาการและแนวคิด, (กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยประชากร
และสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2555).*

วิทยานิพนธ์

ประกิจ อยู่กรุง, *การขับเคลื่อนนโยบายการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานใน
ต่างประเทศของกรมการจัดหางาน: กรณีศึกษาการส่งแรงงานไปทำงานใน
ประเทศอิสราเอล, (การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต,
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสยาม, 2561).*

ศุภชัย ศรีสุชาติ, *การพัฒนาองค์กรและระบบการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงาน
ต่างประเทศโดยรัฐ, (รายงานวิจัย: สำนักงานศูนย์วิจัยและให้คำปรึกษาแห่ง
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2563).*

ศุमारิน จิตนากรณ, *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการย้ายถิ่นของแรงงานไทยไปประเทศ
สาธารณรัฐเกาหลี, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย
รามคำแหง, 2553).*

สาวิตรี คล้ายทรัพย์, *มาตรการทางกฎหมายในการให้ความคุ้มครองแรงงานไทยที่ไป
ทำงานในต่างประเทศ, (วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2556).*

บทความ

วัชรวิ ศรีคำ, “การปรับตัวของแรงงานข้ามชาติเวียดนาม ในประเทศไทยและ
สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว,” *Journal of Language and
Culture*, ปีที่ 32, ฉบับที่ 1, 47-65, [https://so03.tci-thaijo.org/index.
php/JLC/article/view/20294](https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLC/article/view/20294) (สืบค้นเมื่อ 30 ธันวาคม 2565).

สุทธิพร บุญมาก และนพดล สาลีโกษ, “นโยบายแรงงานต่างชาติในตลาดแรงงาน
 ทุติยภูมิของเกาหลีใต้,” *วารสารสำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ*,
 ปีที่ 11 (มกราคม-ธันวาคม 2565), 78-100.

Castro-Palaganas, E., Spitzer, D.L., Kabamalan, M.M.M. et al., “An examination
 of the causes, consequences, and policy responses to the migration
 of highly trained health personnel from the Philippines: the high
 cost of living/leaving-a mixed method study,” *Hum Resour Health*,
 Vol. 15, No. 25 (2017), <https://doi.org/10.1186/s12960-017-0198-z>
 (accessed 11 November 2022).

Oded Stark, “Migration decision making: A review article,” *Journal of
 Development Economics*, Vol. 14, No. 1, 251–25.

Yusaku Horiuchi and Nana Oishi, “Country Risks and Brain Drain: The
 Emigration Potential of Japanese Skilled,” *Social Science Japan
 Journal*, Vol. 25, No. 1 (2021), 55-82.

อิเล็กทรอนิกส์

กรมการกงสุล กระทรวงการต่างประเทศ, “สถิติจำนวนคนไทยในต่างประเทศ
 ประจำปี 2567,” กระทรวงการต่างประเทศ (เว็บไซต์), [https://image.mfa.go.th/mfa/0/zE6021nSnu/stat/walkin/stat0302/citizen/สถิติ
 จำนวนคนไทยใน_ตปท._2567.pdf](https://image.mfa.go.th/mfa/0/zE6021nSnu/stat/walkin/stat0302/citizen/สถิติจำนวนคนไทยใน_ตปท._2567.pdf) (สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565).

กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, “รายงานสถิติแรงงานไทยไปทำงาน
 ต่างประเทศ ปี 2567,” กระทรวงแรงงาน (เว็บไซต์), [https://www.doe.
 go.th](https://www.doe.go.th) (สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565).

กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, “กระบวนการจัดส่งคนหางานไปทำงานต่าง
 ประเทศโดยรัฐ กรณีไต้หวัน มาเก๊า และมาเลเซีย,” กระทรวงแรงงาน
 (เว็บไซต์), [https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/over-
 seas_th/e639ae75518d7d39e3e56e83575172fc.pdf](https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/over-seas_th/e639ae75518d7d39e3e56e83575172fc.pdf) (สืบค้นเมื่อ
 20 ธันวาคม 2565).

กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, “การเดินทางไปทำงานในสาธารณรัฐเกาหลีอย่างถูกต้องตามกฎหมาย,” กระทรวงแรงงาน (เว็บไซต์ https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/overseas_th/9334d620d44cbce50ab49dd53450f6e4.pdf (สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2565).

กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, “การเดินทางไปทำงานต่างประเทศอย่างถูกต้อง,” กระทรวงแรงงาน (เว็บไซต์), https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/overseas_th/9334d620d44cbce50ab49dd53450f6e4.pdf (สืบค้นเมื่อ 1 พฤศจิกายน 2565).

กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, “ความต้องการแรงงานทักษะเฉพาะ (Specified Skilled Worker : SSW) ไปทำงานในประเทศญี่ปุ่น,” กระทรวงแรงงาน (เว็บไซต์), https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/overseas_th/1d401e1230287b20af2a201873028e5f.pdf (สืบค้นเมื่อ 20 ธันวาคม 2565).

กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, “คู่มือการไปทำงานต่างประเทศ,” กระทรวงแรงงาน (เว็บไซต์), https://www.doe.go.th/prd/assets/upload/files/phrae_th/38a85ca6de255cb5888e7792a047e5b9.pdf (สืบค้นเมื่อ 2 พฤศจิกายน 2568).; พระราชบัญญัติจัดหางานและคุ้มครองคนหางาน พ.ศ. 2528.

กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน, “อำนาจหน้าที่,” กระทรวงแรงงาน (เว็บไซต์), https://www.doe.go.th/prd/overseas/general/param/site/149/cat/29/sub/0/pull/singleview/view/detail/object_id/371 (สืบค้นเมื่อ 3 พฤศจิกายน 2565).

เสาวณี จันทะพงษ์, เพรงเพรา สิงหพงษ์, กานต์ชนิด เลิศเพียรธรรม, “การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไทย: ความท้าทายและแนวทางการพัฒนา,” ธนาคารแห่งประเทศไทย (เว็บไซต์), https://www.bot.or.th/th/research-and-publications/articles-and-publications/articles/Article_07Aug201.html (สืบค้นเมื่อ 30 กันยายน 2565).

- International Organization for Migration (IOM), “GLOSSARY ON MIGRATION 2004” The UN Migration Agency (Website) https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_1_en.pdf (accessed 15 December 2022).
- International Organization for Migration (IOM), “World Migration Report 2018” The UN Migration Agency, (Website) <https://publications.iom.int/books/world-migration-report-2018> (accessed 10 November 2022).
- Jawaria Khaw, European academic brain drain: A meta-synthesis, (Website) <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/ejed.12449> (accessed 11 November 2022).

กฎหมาย

- ประกาศกรมการจัดหางาน เรื่อง กำหนดแบบคำขอและแบบหนังสือรับรอง เป็นองค์กรผู้ส่งคนหางานไปทำงานในต่างประเทศตามระบบโครงการฝึกงานและฝึกปฏิบัติงานทางด้านเทคนิค
- ประกาศกรมการจัดหางาน เรื่อง กำหนดแบบแจ้งการไปทำงานต่างประเทศด้วยตนเอง (ฉบับที่ 3)
- ประกาศกรมการจัดหางาน เรื่อง กำหนดอัตราค่าจ้างมาตรฐานขั้นต่ำและเงื่อนไข สำหรับการจ้างแรงงานไทย ไปทำงานด้านการเกษตรในประเทศอิสราเอล พ.ศ. 2544
- ประกาศกรมการจัดหางาน เรื่อง อัตราค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมภาษาและวัฒนธรรมสำหรับคนหางานที่ได้รับคัดเลือกให้ไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ (Employment Permit Permit System : EPS) พ.ศ. 2561
- ระเบียบกรมการจัดหางาน ว่าด้วยการคัดเลือก และการยกเลิกลูกหน่วยงาน เอกชนที่ได้รับมอบหมายให้เป็นสถานฝึกอบรมภาษาและวัฒนธรรม สำหรับคนหางานที่ได้รับคัดเลือกให้ไปทำงานสาธารณรัฐเกาหลีตามระบบการจ้างแรงงานต่างชาติ (Employment Permit System : EPS) (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2563.

ระเบียบกรมการจัดหางานว่าด้วยการขออนุญาตจัดส่งคนหางานไปทำงานในต่างประเทศ พ.ศ. 2548 (แก้ไข).

ระเบียบกรมการจัดหางานว่าด้วยการขออนุญาตและการอนุญาตจัดส่งคนหางานไปทำงานในต่างประเทศตามระบบโครงการฝึกงานและฝึกปฏิบัติงานด้านเทคนิค พ.ศ. 2542.

ระเบียบกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมว่าด้วยการขออนุญาตและการอนุญาตพาลูกจ้างไปทำงานในต่างประเทศ พ.ศ. 2538.

ระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการกำหนดอัตราค่าบริการและค่าใช้จ่ายที่เรียกเก็บจากคนหางาน พ.ศ. 2547

ระเบียบกระทรวงแรงงานว่าด้วยการขออนุญาตและการอนุญาตพาลูกจ้างไปทำงานในต่างประเทศ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2564.